

Laudatio Barbara Visser

Koninklijke Hoogheid,
Excellenties,
Bestuursleden van de Heineken Stichting en de Stichting Alfred Heineken Fondsen en in het bijzonder hun voorzitter, mevrouw De Carvalho,
dames en heren,

Barbara,

De jury van de Dr. A.H. Heinekenprijs voor de Kunst 2008 kent de prijs toe aan Barbara Visser. De jury roemt de rijkdom van haar werk in thema's en verschijningsvormen, waarbij de signatuur van de maker steeds duidelijk herkenbaar is. Vervreemding van de werkelijkheid en het bevreemdende van de werkelijkheid zijn zeker geen onbekende thema's in de kunst van vandaag, maar Barbara Visser hanteert ze in haar werk op een heel eigen, creatieve wijze en met een grote visuele overtuigingskracht.

Het werk van Barbara Visser, dat uit foto's, video's en installaties bestaat, wordt gekenmerkt door het ontregelen van verwachtingspatronen, soms heel direct, soms heel subtiel. De fotoserie *A Day in Holland/Holland in a Day* uit 2001 bijvoorbeeld toont op het eerste gezicht twee Japanse toeristen in een Hollands landschap met een molen. In werkelijkheid blijkt het om twee Nederlandse acteurs te gaan, die geschminkt zijn als Japanners en wandelen in Holland Village, een soort Madurodam op ware grootte in de Japanse stad Nagasaki.

In de fotoserie *Detitled* uit 2000 toont Visser gehavende meubels van beroemde ontwerpers. De bekleding van een Martin Visser slaapbank is met een mes bewerkt, zoals Lucio Fontana met zijn doeken deed. De stoelen van Charles Eames zijn gebroken. In de context van de designwereld hebben de meubels geen waarde meer, maar in een andere context kunnen ze een nieuwe betekenis krijgen, bijvoorbeeld als beeldhouwwerk in een museum.

In *Lecture on Lecture with Actress* speelt de kunstenaar een intrigerend spel met persoonlijke identiteit, door een actrice commentaar te laten geven op een videoregistratie waarin een andere actrice zich voordoet als Barbara Visser. Grimmiger is de pseudo-documentaire fotoserie *The World Belongs to Early Risers* uit 2002. Ze toont een mediterraan kiezelstrand, met op de voorgrond een genietende zonnebader en op de achtergrond een fotograaf die met zijn team foto's maakt van een aangespoelde bootvluchteling – of van een actrice of fotomodel in die confronterende rol. In het werk van Visser is de gelaagdheid en de dubieuze betrouwbaarheid van beelden een terugkerend thema.

Barbara Visser heeft zich als kunstenaar in binnen- en buitenland geprofileerd. Zij studeerde aan de Gerrit Rietveld Academie in Amsterdam, de Cooper Union in New York en de Jan van Eyck Academie in Maastricht. Haar werk was in Nederland te zien in musea en andere prestigieuze instellingen zoals het Stedelijk Museum in Amsterdam, Witte de With in Rotterdam, GEM in Den Haag en het Frans Halsmuseum in Haarlem. In het buitenland nam ze deel aan tentoonstellingen in het Museum van Hedendaagse Kunst Muhka in Antwerpen, het Büro Friedrich in Berlijn en de Frankfurter Kunstverein in Frankfurt, aan de Biënnale van Sao Paulo en aan tentoonstellingen in Tokyo en in Auckland. Belangrijk was haar overzichtstentoonstelling *Vertaalde Werken/ Translated Works 1990-2006* in het museum De Paviljoens in Almere, met de bijbehorende publicatie *Barbara Visser is er niet*. Zij ontving verschillende prijzen, onder andere de Charlotte Köhler prijs in 1996 en de David Roëlprijs in 2007.

Tussen de beslissing van de jury en deze prijsuitreiking lagen enkele maanden. Dat gaf mij de tijd om me af te vragen hoe het in vredesnaam mogelijk is, dat een kunstenaar van deze tijd,

Barbara Visser, in staat is om nieuwe betekenis te geven aan een thema als vervreemding, een thema dat zonder twijfel gezien kan worden als de meest versleten ervaring van de avant-gardekunst van de vorige eeuw. Toen ik enige tijd geleden met een Nederlandse acteur naar een uitvoering van een absurdistisch toneelstuk zat te kijken, leunde hij lui achterover en verzuchtte: “vervreemding is vervelend”. Waarom is het vervreemdende werk van Barbara Visser dan toch spannend? Misschien is het antwoord op die vraag hetzelfde als het antwoord op de vraag, waarom het nog steeds spannend is om verhalen van Franz Kafka te lezen, van de vader der vervreemding. Je voelt dat beider werk gedragen wordt door een persoonlijke urgentie. In het geval van Franz Kafka weten we heel erg veel van die persoonlijke urgentie. Misschien wel veel te veel, zodat “hineininterpretieren” bijna onvermijdelijk is. Van Barbara Vissers persoonlijke drijfveren achter haar werk weten we helemaal niets. Misschien is dat maar goed ook, want “Barbara Visser is er niet”. Haar werk zelf bleek al prijzenswaard zonder dat we als jury allerlei autobiografische ezelsbruggetjes nodig hadden.

Prof. dr. Henk van Os,
Voorzitter van de jury van de Dr. A.H. Heinekenprijs voor de Kunst 2008